

La Gran Barcelona, la major densitat del sud d'Europa

written by Jaume Gras i Bartrolí | 20 d'octubre de 2023

Quan es parla de la Franja de Gaza es parla de patiment. També de guerra, de pobresa i de penúria generalitzada. Indefectiblement es parla d'amuntegament de persones. Una de les maneres més utilitzades per expressar la situació dramàtica dels palestins d'aquell territori és la massificació que pateixen, la densitat elevada d'on viuen. O, més aviat, d'on malviuen. Està clar que aquest detall de l'amuntegament de persones en un determinat territori esdevé llenguatge universal, inapel·lable i contundent, que serveix perquè tothom ho relacioni amb el malestar i la desgràcia. No hi ha ningú que no entengui què vol dir viure apinyadament.

Fa pocs dies, en un *podcast* d'un diari electrònic seriós, s'introduïa aquesta comparació tan recurrent en el món periodístic. S'afirmava que a Gaza hi viuen més de dos milions de persones en un espai similar al de la comarca del Maresme, on n'hi viuen la meitat. Ho feia, com ho fan tots els mitjans de comunicació, per reforçar la imatge que dona la relació entre l'elevada densitat i la pobresa. Es fa servir per intentar afegir-hi veracitat i dramatisme a una situació que ja de per si ho és, de dramàtica.

La temptació em va fer venir el cap usar un referent territorial tan llunyà com és el de la Franja de Gaza, per apropar-nos i intentar desvetllar altres fatalitats urbanístiques i demogràfiques més familiars, que sovint, per no dir que sempre, ens passen per alt.

En lloc del Maresme, podríem parlar del Barcelonès, la comarca que agrupa el pinyol de la Gran Barcelona i que també té com el límit el mateix mar Mediterrani.

El Barcelonès té una superfície d'unes 150 hectàrees on hi

viuen un total de 2,3 milions de persones segons dades de l'any 2020, una xifra que representa una densitat de gairebé **16 mil habitants per km2**. Sense tenir en compte la població flotant que aporta el turisme que ve a ser de més de 100 mil persones. La Franja de Gaza té una superfície de 360 km2 on hi viuen 2,1 milions de persones, la qual cosa vol dir que té una densitat de **6 mil persones per km2**. A cop d'ull, en aquesta faceta els superem notòriament.

Tornem a la Catalunya desenvolupada, al Barcelonès, epicentre del poder demogràfic i econòmic de la regió. El Barcelonès està distribuïda administrativament en cinc grans aglomeracions urbanes o municipis. Barcelona, la capital, és el més important i aporta 1,7 milions d'habitants al seu conjunt que viuen en un espai de 100 km2. Això vol dir que la mitjana a la ciutat és de **17 mil persones per km2**. Hi ha barris, però com el de Sants-Badal on aquesta densitat es dispara fins als **40 mil h.per km2**. *

Els altres quatre municipis que conformen la gran concentració urbana són els següents segons el nombre d'habitants. A ponent hi ha L'Hospitalet de Llobregat amb 270 mil habitants en 12,5 km2. Vol dir una densitat de més **de 20 mil persones per km2**. Aquesta dada, però, és fictícia perquè en aquesta mateixa demarcació, més de 100 mil persones habiten en una superfície d'1,8 km2. Vol dir una densitat de **més de 58 mil habitants per km2**. **Són els barris de Pubilla Cases, La Florida, Collblanc i la Torrassa, a tocar de Barcelona, sense cap espai verd que els articuli. Res. Un munt de cases. Aquesta zona és considerada la primera d'Europa en densitat demogràfica. Tot un rècord.***

El tercer municipi és Badalona. Està situada al nord-est de la capital i ens aporta 225 mil habitants i una superfície de 21 km2. Equival a una densitat de **10,5 mil habitants per km2**, la meitat de la de l'Hospitalet si es té en compte la mitjana de tots els seus barris, sense oblidar que en algun, com el de Llefià, que té 1 km2 de superfície ben aprofitat

urbanísticament parlant, **hi viuen 45 mil persones.**

Una altra densitat pròpia del Tercer Món és la que ofereix Santa Coloma de Gramenet, amb una superfície de 7 km² i 120 mil persones vivint en unes condicions no gaire favorables. Dades oficials, està clar. La densitat és de **17 mil habitants per km²**. Per acabar, entre Badalona i Barcelona hi ha la cinquena població del Barcelonès, Sant Adrià del Besos, on hi resideixen 37 mil persones, en 4 km², amb una densitat superior a les **9 mil persones per km²**.

Cal destacar que tant el primer bloc de municipis – Barcelona i L'Hospitalet de Llobregat, com el segon, formen dos contínuums urbans o una estesa de cases, separades per un riu esquifit. Cadascun són extensions compactes i amb poques zones verdes, que es troben més distanciats gràcies a una franja de territori d'uns 200 a 500 metres, per on apareix el riu Besos, un parc urbà que aprofita la ribera i un munt d'infraestructures per accedir al gran centre: autopistes i vies de ferrocarril.

La població de la Franja de Gaza està distribuïda en onze ciutats en una superfície de 350 km² on hi viuen més de dos milions de persones, amuntegades en ciutats o pitjor, en campaments, sense o amb pocs serveis, amb una economia molt primària i feble, que precisa de l'ajuda internacional per les circumstàncies descrites i amb una corrupció ascendent que ho complica encara més tot plegat. I amb la vigilància constant de l'Estat d'Israel.

A la part nord de la Franja hi viu el nombre més elevat de palestins: a la capital, Gaza, i a les poblacions de Jabalia, Beit Lahia i Beit Hanun. A la capital hi viuen 700 mil persones en una superfície de 45 km², la meitat que la de Barcelona, amb una densitat de **13,1 mil habitants per km²**. **A Jabalia hi viuen 85 mil palestins, en un espai de 25 km², fet que es tradueix en una densitat de 3,2 mil habitants per km². Bet Lahi, amb 86 mil habitants té una densitat de 4,3 mil**

habitants per km2 i Bait Hanun també amb 70 mil persones i una superfície similar a l'anterior atorguen una densitat una mica inferior de 3,5 mil habitants per km2.

Al centre de la Franja hi ha Deir-al Balah amb uns 80 mil habitants, 15 km2 de superfície i una densitat **de 3,4 mil habitants per km2.**

Al sud trobem la resta de poblacions, entre les que hi destaca sobretot la Khan Yunnis, amb 180 mil palestins en una superfície de 55 km2 i **una densitat de 3,5 mil habitants per km2**; Abssan al Kabera, amb 25 mil habitants, i també Rafat, amb 170 mil palestins vivint en 50 km2 la qual cosa vol dir una densitat **de 3,5 mil habitants per km2.**

La resta, més d'un milió de persones, viu encara pitjor, "provisionalment", des de fa decennis, en vuit campaments distribuïts per tota la Franja, a tocar de les poblacions esmentades.

Aquest article no vol frivolitzar amb el drama que des de fa decennis viuen els pobles jueu i, sobretot, el palestí, enredats en un conflicte sense fi i amb poques perspectives de resoldre's a mitjà termini. Al contrari.

Més enllà de les responsabilitats i els errors, les conseqüències de tanta injustícia recau sobre milions de persones innocents i esdevé un clam per a totes les nacions. Aquestes conseqüències ens mostren les febleses de les comunitats i països, quan cauen immersos en les dinàmiques estratègiques de tercers, una circumstància que enterboleix i dificulta encara més la resolució del conflicte general, si això és possible.

L'article no pretén comparar el patiment dels palestins de la Franja de Gaza, en tota la seva dimensió, amb les condicions de vida d'una comarca superpoblada en un racó d'aquesta Europa més afortunada des del punt de vista econòmic i de l'estabilitat, però també desorientada i amb moltes altres

carències. Aquest article ofereix dades comparatives sobre com es distribueix la població en un territori amb conflicte bèl·lic virulent i en una zona "civilitzada" del sud d'Europa. Un indret on alguns desconsiderats s'atrevien a qualificar fa ben poquet com la Dinamarca del sud d'Europa. Això sí que era una gran frivolitat.

El problema de Gaza és terrible però té una part allisonadora perquè ens serveix per valorar i contrastar millor les nostres condicions de vida i sobretot recordar d'on provenen. El desori urbanístic, sociològic i nacional, la indigne manera com s'ha construït i continua construint aquesta Gran Barcelona, també ha estat fruit d'una guerra llarga i intensa, preludi del darrer gran cataclisme bèl·lic mundial. D'una guerra i d'una ocupació militar i política que en molt bona mesura no ha finit. S'ha transformat i s'ha adaptat a les circumstàncies.

L'estat de la Gran Barcelona, de la capital i d'aquest gran suburbi que observem, però que fem com aquell qui res i callem, desnaturalitzada, descohesionada, descatalanitzada, lletja, també deixada i bruta, més amuntegada en conjunt que les ciutats dels palestins de la Franja de Gaza, no ha estat fruit d'un desastre natural. I encara molt menys una paradoxa d'una història d'èxit econòmic com encara ens volen entabanar els més cíncics i els ben instal·lats durant el franquisme i la llarga autonomia.

El gran nombre de barris horripilants i desmanegats que hi ha a menys de vint minuts de la plaça de Catalunya també ha estat conseqüència d'un conflicte i d'una ocupació posterior, primer violenta, repressiva i corrupte, i més tard vaporosa fruit de la col·laboració, que encara té moltíssims serrells per revertir.

Una guerra que ho va condicionar tot durant anys, tants que també ha influït fins a límits impensables en la cobdícia natural dels més espavilats o en la manera com els catalans

interpretem la nostra pròpia i trista realitat.

El resultat és el que podem observar si ens decidim, d'una vegada, a treure'ns les ulleres de ruc que sovint duem ben ajustades, arrossegats per una estranya postura magnànima que ens fa ser capaços d'observar i donar lliçons a tothom, sense reconèixer i reaccionar davant la devastació que tenim a tocar de casa. Per tot arreu.

* Dades del llibre **Malaguanyada Barcelona**, de Joan de Canyamars